

หัวข้อวิจัย	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ผู้ดำเนินการวิจัย ที่ปรึกษา	ผศ.ดร.ชนิษฐา ปาลโมกษ์ รศ.อังคณา นุตยกุล และผศ.ดร.วรรณวิภา จิตุชัย นายวสันต์ บุญเกิด
หน่วยงาน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2557

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยฯ และ 3) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด สำหรับเทศบาลนครนนทบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอ และตำบลท่าทราย จำนวน 115,894 ครัวเรือน และเทศบาลนครปากเกร็ด ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลปากเกร็ด ตำบลบางพูด ตำบลบางตลาด ตำบลคลองเกลือและตำบลบ้านใหม่ จำนวน 80,000 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 195,894 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 ครัวเรือน และสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของครัวเรือนในแต่ละตำบล การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องและเชี่ยวชาญในวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบายภาครัฐและเอกชน ข้าราชการ/นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำ/หัวหน้า/ประธานชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการน้ำภาครัฐและเอกชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่และร้อยละ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันมหาอุทกภัยฯ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัยฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อันดับแรก คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา รองลงมาคือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการติดตามและประเมินผลตามลำดับ และอันดับสุดท้ายคือด้านการลงทุน ร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย ฯ พบว่า ประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่อาศัยในเทศบาล และตำบลต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย ฯ ไม่แตกต่างกัน และประชาชนในครัวเรือนในชุมชนที่มีสถานภาพและลักษณะพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันมหาอุทกภัย ฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ .001 ตามลำดับ

3. วิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยขององค์กรภาครัฐและเอกชนในเทศบาลนครนนทบุรีและเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า กรอบวิธีการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัย ฯ มี 5 กรอบ คือ 1) การเตรียมการป้องกันมหาอุทกภัย ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านการวางแผน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณและบุคลากรเป็นประจำทุกปี การติดตามสถานการณ์น้ำจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือ การประชุมเพื่อหาแนวทางข้อสรุปร่วมกัน และชี้แจงแก่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนป้องกันที่ดี การสำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาและค้นหาพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม การประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และการสื่อสารขอความร่วมมือและสนับสนุนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ 2) การจัดการขณะมหาอุทกภัยเข้าพื้นที่ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การวางระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างผังเมืองที่เป็นระบบเกื้อหนุนการป้องกันมหาอุทกภัย การมีผู้นำที่เข้มแข็ง การจัดตั้งศูนย์ประสานงานขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือ การระดมการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและทั่วถึง การประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีส่วนร่วมและเสียสละของชุมชน การจัดการเครือข่าย การจัดตั้งศูนย์พักพิงหรือศูนย์อพยพและศูนย์อำนวยความสะดวก การประเมินสถานการณ์และตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง 3) การบริหารจัดการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วม การใช้ช่องทางการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลเชิญชวนการมีส่วนร่วม การใช้แรงจูงใจเชิงบวก การตื่นตัวต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของประชาชน การบริหารจัดการชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการสื่อสารรูปแบบการจัดกิจกรรม การใช้ผู้นำชุมชนระดับท้องถิ่น และการบริหารการมีส่วนร่วมผ่านเครือข่าย 3) การฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยหลังเกิดมหาอุทกภัย ได้แก่ การเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด การชี้แจงข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจกับชุมชน การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูลและการทำความสะอาด การสำรวจพื้นที่ในชุมชนที่มีน้ำท่วมขังเพื่อเร่งติดตามเงินช่วยเหลือเยียวยา การสำรวจพื้นที่และเร่งชี้แจงเรื่องงบประมาณช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติม การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ การสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ประสบมหาอุทกภัย การสนับสนุนจากองค์กร

ภายนอกพื้นที่ด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ การจัดสรรงบประมาณท้องถิ่น และการอำนวยความสะดวกต่างๆ และ 5) แนวทางในการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในอนาคต ได้แก่ การสำรวจพื้นที่น้ำท่วมเพื่อหาสาเหตุของการไม่สามารถป้องกันมหาอุทกภัยที่ผ่านมาได้ การจัดชุดลอกคูคลอง การจัดการช่องแสมประตูระบายน้ำและจัดทำประตูระบายน้ำถาวร การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ เครื่องผลักดันน้ำและจัดทำสถานีสูบน้ำ การจัดทำแนวคันกันน้ำหรือเสริมถนน การจัดทำเขื่อนกันน้ำชั่วคราว การจัดทำเขื่อนกันน้ำถาวร การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อแจ้งข่าวสารและแจ้งเตือนเฝ้าระวัง การประสานงานในระดับท้องถิ่น การจัดทำหรือขยายท่อระบายน้ำ การบริหารการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการป้องกันมหาอุทกภัยในอนาคต เช่น การสนับสนุนและเอาใจใส่อย่างจริงจัง ต่อเนื่องของรัฐบาลต่อสถานการณ์อุทกภัยในอนาคต เป็นต้น